

Неллі БОНДАРЕНКО, Сергій КОСЯНЧУК
(Київ, Україна)

ОНЛАЙН-ЧИТАННЯ ЯК НОВИЙ ВИД ГРАМОТНОСТІ У КОНТЕКСТІ ПСИХОСТРУННОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Розвиток сучасної освіти і науки у його проблемах, результатах і перспективах характеризує поступ будь-якого суспільства, а надто – в добу глобалізації й диджиталізації. Якщо ідеться про основну мету читання текстів на традиційних і електронних носіях, то ця мета аж ніяк не змінюється: інформацію (тексти) треба знаходити; докладати зусиль для її зрозуміння; вміти й *постійно навчатися* оцінювати здобуту інформацію; здійснювати її смислову переробку. Утім...

Чому ми маємо *постійно навчатися* оцінювати здобуту інформацію – цілком зрозуміло – задля використання її у процесі розв'язання назрілих (актуальних) і прогнозованих життєвих проблем. *Постійно навчатися* оцінювати інформацію нас спонукають реалії сьогодення, помарковані надто ситуаційним надходженням інформації. Та проблеми й виклики не в самому ситуаційному надходженні інформації, а в тому, хто і з якою метою поширює інформацію, як саме поширює і які психозасоби впливу на емоційний стан особистості при цьому використовує. Тобто, – як грає на «струнахдуші», на «струнах емоцій», на «струнах почуттів».

Онлайн-читання – це не тільки візуально-розумовий та інтелектуальний серфінг у соціальних мережах, на вебсайтах, у блогах, в інтернет-магазинах. Онлайн-читання – це коли ми взаємодіємо з електронною поштою, миттєво обмінюємося повідомленнями у месенджерах, використовуємо для роботи і навчання спільнодоступні текстові й фотофайли, відео, подкасти.

Навчальне (освітнє) онлайн-читання засобами онлайнчатів у zoom також формує серед учнівства нову грамотність, водночас спонукаючи педагогічних працівників професійно користуватися цим технологічним інформаційно-комунікаційним здобутком. Тож онлайн-читання, як новий вид грамотності, потребує особливих стратегій, де технології навчання передусім мають бути безпечними, психострунними, – тобто такими, що не несуть негативу, деструктиву, емоційного пресингу. Це як струни у струнних інструментах, щоб унікально-витончено звучати в загальному струнному оркестрі, мають бути у доброму стані й у певний спосіб налаштовані. «Нова грамотність є критичним компонентом нашої багатомірної співпричетності – громадянської, економічної, особистої <...>» [4, 98].

Наукові й дидактико-методичні аспекти проблеми читання як виду мовленнєвої діяльності досліджувалися нами упродовж багатьох років. Їх розглянуто у низці публікацій, де йшлося про: якість освіти [1]; класифікаційну модель запитань [5]; перспективи реформування старшої школи [8]; українськомовну компетентність [6; 9]; читання як проблему [3] і читання як процес формування культури інтелектуального життя особистості [10] тощо.

Щодо *психострунності особистості*. За результатами досліджень освітньої, навчальної і виховної діяльності, на основі операціоналізації низки дефініцій поняття «психологічна резилентність» (спроможність зберігати рівновагу, стабільність, за складних чи стресових ситуацій розв'язувати їх чи тимчасово адаптуватися до них) (українські дослідники подають це як «стійкість емоційна», «стійкість життєва», «стійкість стресова», «травмостійкість» тощо) ми дійшли висновку, що слід запропонувати до наукового обігу нове поняття – *«психострунність особистості»* («струнність» – від «струна») [7].

Розуміємо, поняття *«психострунність особистості»* потребує подальших досліджень, особливо у контексті індивідуально-психологічних новоутворень, які детермінуються багатьма чинниками, як-от:

- оптимізм;
- позитивне бачення майбутнього і навпаки;
- умови перебігу освітнього процесу й розвитку освітнього середовища;
- стан особистості – морально-психологічний, психоемоційний;
- ціннісна цілісність особистості;
- якість психоло-педагогічного супроводу тощо.

Сьогодні ми переосмислюємо свої напрацювання з огляду на умови навчання у закладах загальної середньої освіти, на стан суб'єкт-суб'єктних інтеракцій в освітньому середовищі школи, на повсякчасну зміну безпекової ситуації. І за таких умов ми маємо забезпечувати опанування учнями нових видів грамотності, що має:

- а) збагачувати семіотичної сфери здобувачів освіти новими смислами;
- б) навчати відрізняти факти від думок, інтегрувати відомості, смисли, інтерпретувати здобуту інформацію;
- в) розвивати здатність встановлювати нелінійні зв'язки між різними джерелами інформації і знаковими системами [2].

Тож і ми самі маємо бути позитивно психострунними, застосовуючи у процесі навчання різні стратегії мислення, говоріння, читання й письма.

Можливо, варто говорити і про онлайнмислення, і про онлайнговоріння, і про онлайнписьмо? Запрошуємо до дискусії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Н.В. Україна в опції *PISA-2018* – міжнародного дослідження якості освіти. *Perspectives of science and education*. New York, USA. 2020. P. 296-307. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/718938/>.
2. Бондаренко Н.В. Україна під «ною парасолькою грамотності». *Нова педагогічна думка*. 2020. № 2(102). С. 55-59. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/721413/>.
3. Бондаренко Н.В. Читання як проблема методики навчання української мови. *Дивослово*. 2004. №12. С. 19-25.
4. Бондаренко Н.В. Читацька грамотність українського учнівства: акценти PISA- 2018. *Український педагогічний журнал*. 2020. №2. С. 95-103. (DOI: [10.32405/24111317-2020-2-95-103](https://doi.org/10.32405/24111317-2020-2-95-103)). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721386/>.
5. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Класифікаційна модель запитань для реалізації в освітньому процесі. *Нова педагогічна думка*. 2021. №1. С. 12-17. (DOI: [10.37026/2520-6427-2021-105-1-12-17](https://doi.org/10.37026/2520-6427-2021-105-1-12-17)). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724888/>.
6. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Соціальний аспект формування українсько- мовної компетентності старшокласників. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*. Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2018. Вип. 3. С. 99-113. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/711129/>.
7. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Психологічна й психолого-педагогічна підтримка учнів як чинники розвитку психострунності особистості. *Modern problems of science, education and society*. Kyiv. 2023. P. 476-482. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736942/>.
8. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Українська мова у фокусі перспектив реформування старшої школи. *Молодь і ринок*. 2018. №4(159). С. 86-92. (DOI: [10.24919/2308-4634.2018.131492](https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.131492)). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710290/>.
9. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Феномен українськомовної компетентності: психодидактика педагогічних технологій у процесі соціалізації і самовизначення особистості. *Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. С. 11-16. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/710554/>.
10. Косянчук С.В. Читання у процесі формування культури інтелектуального життя особистості: соціальний вектор реалізації педагогічних технологій профільного навчання. *Problems of implementation of science into practice*. Oslo, Norway, 2020. P. 258-261. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720160/>.